

**SZEMÉLYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK
SZABAD MOZGÁSA, A DIPLOMÁK ÉS A
SZAKKÉPZETTSÉGEK ELISMERÉSE**

**EU CSATLAKOZÁSRA FELKÉSZÍTŐ PROGRAMOK
KISVÁLLALKOZÁSOKNAK**

BUSINESS SUPPORT PROGRAMME

SMECA

Az Európai Bizottság támogatásával a PHARE-projekt keretében,
**a Kis- és Középvállalkozások Európai Szövetségének, az UEAPME-nak
szervezésében**

Személyek és szolgáltatások szabad mozgása, a diplomák és a szakképzettségek elismerése

Az eredeti anyagot készítette: UNIZO Internationaal, BELGIUM

**Megbízott szövetség Magyarországon: IPOSZ, Ipartestületek Országos
Szövetsége**

1054 Budapest, Kálmán I. u. 20.

Az IPOSZ minden jogot fenntart a tananyag másolása, terjesztése, oktatása
feltételeinek meghatározásában.

Információk kérhetők: IPOSZ, Nemzetközi és Oktatási Igazgatóság

Tel: 269-2950, e-mail:gsolti@elender.hu, fax: 269-2957

TARTALOMJEGYZÉK

I. ÁLTALÁNOS HÁTTÉR	5
I.1. A négy alapszabadságra épülő belső piac: történelmi visszatekintés	5
I.2. Személyek és szolgáltatások szabad mozgása: a téma részletesebb kifejtése	9
II. AZ EGYES TERÜLETEK ÁLTALÁNOS ÁTTEKINTÉSE ÉS JELENLEGI HELYZETE	12
II.1. A munkaerő szabad mozgása	12
II.2. A letelepedés szabadsága – a diplomák és a szakképzettségek elismerése	14
1. Ágazathoz kapcsolódó irányelvek	16
2. Az "új szabály" szerinti irányelvek (a szakmai képesítések kölcsönös elismerése)	17
II.3. A szolgáltatások szabad áramlása	19
III. JOGALKOTÁS: ALKALMAZANDÓ SZABÁLYOK ÉS RENDELKEZÉSEK	21
III. 1. Az Unió jogrendszere	21
1. A közösségi jog forrásai	21
2. Az Európai Közösség jogi eszközei	23
III.2. A személyek és szolgáltatások szabad mozgásával és a végzettségek elismerésével kapcsolatos legfontosabb közösségi jogszabályok	25

1. A munkaerő szabad mozgása	25
2. A diplomák elismerése és a szakképzettségek összehasonlíthatósága	29
3. A szolgáltatások szabad áramlása	33
IV. HATÁSUK A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOKRA	44
IV.1. A jogi keret	44
IV.2. A szabad mozgáshoz kapcsolódó egyéb kérdések	45
IV.3. Társadalombiztosítás	46
IV.4. Stratégiák	48
V. KILÁTÁSOK	50
MELLÉKLET	53

I. ÁLTALÁNOS HÁTTÉR

I.1. A négy alapszabadságra épülő belső piac: történelmi visszatekintés

Ahhoz, hogy áttekinthessük a személyek és szolgáltatások szabad mozgásának és az ehhez kapcsolódó másik kérdésnek, az Unión belül a végzettségek elismerésének hátterét és perspektíváit, röviden össze kell foglalnunk az Európai Unió megszületésének történetét és meg kell ismerkednünk a belső piac és a négy alapszabadság fogalmával.

1.

A **Római Szerződésben (1957)** hat európai állam (Belgium, Német Szövetségi Köztársaság, Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Hollandia) vezetői első ízben fogalmazták meg az egész Európai Közösséget magába foglaló nagy piac tervét, amely piac az áruk, személyek, szolgáltatások és a tőke szabad mozgásán alapulna. **"Egy belső piac, amelyet az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke tagállamok közötti szabad áramlásának útjában álló akadályok megszüntetése jellemez"** (EK Szerződés, 3c. cikk).

A szabadságjogok, ahogy azt a Szerződés egyértelműen megfogalmazza, magukban foglalják a **személyek azon jogát, hogy szabadon mozoghassanak munkavállalás céljából a Közösségen belül** a tetszésük szerint választott tagállamban anélkül, hogy nemzetiségük miatt hátrányos megkülönböztetés érne őket, és jogukban álljon, hogy **bármelyik tagállamban önálló vállalkozóként letelepedhessenek, vagy társaságot, fióküzletet illetve leányvállalatot alapítsanak.** A Római Szerződés azt is megtiltja, hogy bármilyen módon

korlátozzák a más tagországban élő személyeknek **történő szolgáltatásnyújtás szabadságát**.

A Római Szerződés alapította meg az **Európai Közösségeket** a (már meglévő) Európai Közösségből, az Európai Szén- és Acélközösségből és az Euratom-ból, az Európai Atomenergia Közösségből.

2.

Annak ellenére, hogy 1968-ban a Közösség tagországai **vámuniót** létesítettek, a négy szabadságjogot változatlanul számos módon korlátozták, valamint megmaradt az egységes belső piac megfelelő működését gátló akadályok jelentős része is, melyek a különálló nemzeti piacok esetén fennállnak.

Ezért 1985-ben a Bizottság kiadta a "**A belső piac kiteljesítése**" című Fehér Könyvet; amely a Delors-i Fehér Könyvként is ismert, és amelyet minden tagállam elfogadott. A Fehér Könyv azt a mintegy 300 fizikai, technikai, illetve pénzügyi jellegű akadályt sorolta fel, amelyek még mindig hátráltatták a belső piac zökkenőmentes működését, valamint azokat a jogi intézkedéseket is sorra vette, amelyek szükségesek ezen akadályok megszüntetéséhez és az igazi belső piac létrehozásához.

A Fehér Könyv a tagállamok nemzeti jogszabályainak és rendelkezéseinek **kölcsönös elismeréséből indult** ki. A tagállamoknak, a lehetőségekhez mérten, el kell fogadniuk egymás normáit és rendelkezéseit annak érdekében, hogy ne kelljen egy teljesen új európai jogszabályrendszer kialakítani.

A Fehér Könyv végső **határidőt** is adott az intézkedések megvalósítására: így született meg az "1992-es Projekt": 1992. 12. 31-ig a belső piac kiteljesedésének valóra kellett válnia.

Az 1987-ben elfogadott **Egységes Európai Okmány** némileg módosította a Római Szerződést az intézményi reform és a felhatalmazások reformja érdekében. Legfontosabb újítása az volt, hogy a Miniszteri Tanácsban bevezette a **többségi szavazásra épülő döntéshozatali rendszert** a korábbi egyhangúság elve helyett. Ez természetesen óriási mértékben megkönnyítette és felgyorsította a Közösségen belül a döntéshozatalt. Valójában ez olyan alapvető feltétel volt, amely nélkül a belső piac kiteljesítését nem lehetett volna megvalósítani a megadott határidőn belül.

3.

1993-ban új szerződést léptettek életbe: **szerződés az Európai Unióról**. Ez egybeesett a belső piac kiteljesítését szorgalmazó törekvésekkel és még egy lépéssel meg is előzte azokat: a gazdasági integrációt **közös politikai intézkedésekkel és akciókkal** egészítette ki, mivel **új hatáskört** utalt át európai szintre. Az Európai Közösségek mellett (lsd. fent), két új „pillért” hozott létre, amelyre az Európai Unió épül, nevezetesen a **közös kül- és biztonságpolitikát, valamint a bel- és igazságügyi együttműködést**. Ezen kívül bevezette az igazi **európai állampolgárság** új fogalmát.

1997-ben új szerződést írtak alá, az **Amszterdami Szerződést**, amely 1999. május 1-én lépett életbe. Ez a szerződés az Európai Uniót létrehozó Maastrichti Szerződést módosította. Különösen olyan kérdésekkel foglalkozott, amelyek az **Uniót és állampolgárait, az Unió külső kapcsolatait, intézményeit** érintették.

4.

A napirenden szereplő projektek közül a legújabb természetesen **az Unió bővítése**, amely talán az eddigi legambiciózusabb terv. Alapvetően meg fogja változtatni a belső piac arculatát és a négy alapszabadság működését is.

Az Európai Tanács koppenhágai értekezlete fektette le 1993-ban a csatlakozás **alapkövetelményeit**: a jelölt országoknak szilárd **demokratikus intézményekkel**, a versenypiac nyomásának ellenálló, működő **piacgazdasággal** kell rendelkezniük, **a meglévő EU joganyagot teljes egészében el kell fogadniuk**, és ennek a joganyagnak az alkalmazásához olyan **adminisztratív kapacitásra** van szükségük, amellyel alkalmazni is tudják e joganyagot.

Az Európai Tanács Luxemburgban 1997 decemberében úgy döntött, hogy csatlakozási tárgyalásokat kezd a következő 6 országgal: Magyarország, Lengyelország, Cseh Köztársaság, Észtország, Szlovénia és Ciprus.

Két évvel később a helsinki csúcsértekezleten 1999 decemberében arról született döntés, hogy **mind a 12 jelölt országot egyenlő tárgyaló partnernek tekintik a teljes jogú uniós tagság elnyerésére**. Törökország is megkapta a hivatalos jelölt státust, amely feljogosítja arra, hogy részt vegyen a megerősített csatlakozás előtti stratégiában, bár egyelőre még nem vonták be a tárgyalásokba. A Tanács hivatalosan megkezdte a csatlakozási tárgyalásokat a másik hat jelölt országgal - Romániával, Bulgáriával, Litvániával, Lettországgal, Szlovákiával és Máltával.

Ezek a tárgyalások úgynevezett **kétoldalú kormányközi konferenciák** formájában zajlanak az EU-tagországok és az egyes jelölt országok között. Maguk a tárgyalások a Bizottság részletes értékelésén alapulnak, amelyeket az egyes országok helyzetéről készítettek az előbb említett csatlakozási követelményekkel kapcsolatban, valamint arról, hogy az illető ország hol tart a közösségi joganyag egyes konkrét részeinek törvényhozói és adminisztratív átvételével. Ennek az átvilágításnak két fejezete a „A személyek mozgásszabadsága” és „A szolgáltatások áramlásának szabadsága”. A tárgyalások tehát tárgyilagosak, az egységes szilárd követelményekre épülnek, ám az előrehaladás mértéke eltérő az egyes jelölt országok esetében, mivel

mindegyiket saját érdemei alapján és egyéni erőfeszítéseinek konkrét értékelése alapján bírálják el. Ez azt jelenti, hogy **minden egyes jelölt ország vagy azoknak egy csoportja akkor csatlakozhat az EU-hoz, ha bizonyosságot tett arról, hogy teljesítette a tagság fent említett négy követelményét.**

I.2. Személyek és szolgáltatások szabad mozgása: a téma részletesebb kifejtése

Amikor a személyek és szolgáltatások szabad mozgásáról beszélünk az EU vonatkozásában, akkor az egyik legalapvetőbb kérdést érintjük, amelyhez természetesen intézkedések és törvénykezések óriási területe is tartozik. Ezért először is tisztáznunk kell néhány olyan fogalmat, amelyet majd használni fogunk.

- Mint ahogy kifejtettük az I.1. pontnál, **a négy alapszabadság**, amelyből kettő a személyek és szolgáltatások szabad mozgása, a belső piac koncepciójával együtt képezi az Európai Közösség, majd a kibővült Európai Unió létrehozásának igazi alapját. Ezt az elképzelést először a Római Szerződés (EK-szerződés) 3c. cikke említi.

- Ezt a két alapszabadságot – a személyekét és szolgáltatásokét – még tovább magyarázza az EK-szerződés a következő helyeken:

a. A munkaerő szabad mozgásának joga (39. cikk, 48. bekezdés)

b. Letelepedés joga (43. cikk, 52. bekezdés)

c. Szolgáltatások nyújtásának szabadsága (49. cikk, 59. bekezdés)

- A fent említett alapszabadságok akadályba ütközhetnek egyes szakmák és hivatások gyakorlásának nemzeti korlátozása miatt, illetve általános jellegű korlátozások miatt is, mint például, szabványok, határoknál alkalmazott formalitások stb., habár e két utóbbi példa inkább az áruk szabad áramlásának témakörébe tartozik.

- A szolgáltatások nyújtásának szabadságát illetően az EU jogalkotás néhány olyan ágazati foglalkozáskategóriára összpontosít, amelyeket nemzeti szinten szabályoznak (szabályoztak):

- **Pénzügyi** szolgáltatások, magukba foglalva a banki szektort, biztosítást és az értékpapírügyleteket
- **Szállítási** szolgáltatások
- **Új technológiák** (ideértve a távközlést is)

- A munkavállalók és a szolgáltatások szabad mozgásának és a letelepedés szabadságának megvalósításában fontos szerepet játszik a **szakképesítések és diplomák kölcsönös elismerése**. Az ezen a területen jelentkező európai erőfeszítésekről egy külön fejezetben számolunk be.

- A fent említett jogok és szabadságok **kölcsönösen összekapcsolódnak**: a munkaerő szabad mozgását tárgyaló fejezet sok témája az egyéni vállalkozók mozgásának szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára is érvényes, míg a szakképesítések és diplomák elismerésének kérdése, amelyet ebben az oktatóanyagban a letelepedés szabadságáról szóló fejezetben tárgyalunk, fontos a munkavállalók szabad mozgása szempontjából is.

- Ugyanakkor, ezek a jogok és szabadságok, valamint végrehajtásuk sokféle más kérdésre és területre is hatással van, illetve azok hatnak rájuk.

- Pl.: - az Unió határain belül utazó személyek határnál történő fizikai ellenőrzése - A schengeni modell
- a szociális vonatkozások, többek között a társadalombiztosítás
 - oktatás és képzés
 - a munkaerőpiaccal kapcsolatos politika
 - adóügyek

Mivel ennek az oktatási anyagnak korlátozott a terjedelme, nem tudunk egyforma mélységben foglalkozni minden egyes kérdéssel. Megpróbálunk a kérdéskörrel egy átfogó képet nyújtani, felvázolva a legfontosabb kérdéseket és az alapvető jogi hátteret, amely e kérdéseket alakítja. Azonban figyelmünket elsősorban azokra a kérdésekre összpontosítjuk, amelyek a kis- és középvállalkozásokat érintik, főleg az EU-n belül egy tetszőleges tagországban való üzletalapítással, foglalkozások gyakorlásával, szolgáltatások nyújtásával, illetve megbízások teljesítésével foglalkozunk.

II. AZ EGYES TERÜLETEK ÁLTALÁNOS ÁTTEKINTÉSE

II.1. A munkaerő szabad mozgása

Amint láttuk, a munkavállalók szabad mozgását az 1957-ben elfogadott Római Szerződés biztosította. Valójában azonban több mint 10 évre volt szükség ahhoz, hogy ez meg is valósuljon az Európai Közösségben. 1968 előtt sok nehézségbe ütközött az a munkavállaló, aki egy másik tagországban keresett állást. Az európai munkavállalók Közösségen belüli mozgása a tagországok **nemzeti hatáskörébe** tartozott. Az európai munkavállalókra – mint bármilyen más külföldi munkavállalóra – az illető ország bevándorlási törvényei vonatkoztak. Ha egy másik tagországban akartak élni és dolgozni, **munkavállalási és tartózkodási engedélyt** kellett kérniük. Kizárólag a nemzeti hatóságok döntésétől függött, hogy mint külföldi állampolgárok a Közösség más tagországainak állampolgárai megkapták-e az engedélyt a beutazáshoz és a munkavállaláshoz. Amennyiben egy ilyen európai munkavállaló megkapta az engedélyt a másik tagországban való letelepedéshez, státusa még mindig attól függött, hogy munkavállalási és tartózkodási engedélyét megtartja-e;

Azonban **1968-ban**, elfogadták a szükséges **kiegészítő jogszabályokat¹** (1612/68 sz. rendelet - 68/360 sz. irányelv), amelyek ténylegesen megteremtették a feltételeket a munkavállalók szabad mozgásához. Ez azt jelentette, hogy az Európai Közösség akkori tagállamai megállapodtak, hogy **megadják egymás állampolgárainak a jogot, hogy szabadon utazhassanak munkavállalás céljából a tagországok között**, és a továbbiakban nem alkalmazzák a nemzeti bevándorlási jogszabályokat a többi tagországból érkező munkavállalóval szemben. Az Európai Közösségen belül a vízum, a

munkavállalási engedély és a tartózkodási engedély már a múlté, ami az európai munkavállalókat illeti. Az ő jogaikat ettől kezdve az európai jog határozza meg.

Hamarosan az is kiderült², hogy a szabad mozgás és diszkriminációmentesség jogát nem csupán a nemzeti munkaerőpiacok integrációját célul kitűző gazdasági jogként értelmezték, hanem sokkal tágabban. Az nem pusztán a gazdasági és kereskedelmi tevékenységek egy közös piacát elősegítő eszköz, hanem a szabad mozgásnak **szociális dimenziója** is volt, és emiatt a tagországoknak az is kötelességük volt, hogy biztosítsák a bevándorolt munkavállalók és családtagjaik teljes integrációját. A munkavállalók és családtagjaik részére biztosítani kellett minden szociális juttatást és előnyt, függetlenül attól, hogy ezeket munkaszerződésükben rögzítették-e. A cél a fogadó országba való teljes beilleszkedés. Ennek része a munka, de egyben a társadalomban való teljes értékű részvételt is jelent, ideértve a társadalmi, gazdasági, kulturális ügyekben, az oktatásban és a képzésben való részvételt is.

Jóllehet, jelentős előrehaladás történt ezen a területen az elmúlt évtizedekben, az Unióban zajló belső változások és az új kihívások szükségessé tették, hogy megerősítsék a munkaerő szabad mozgásának jogát. A szabad mozgás most már egy olyan Unióban fejlődik ki, amelyet egy Gazdasági és Pénzügyi Unió formál, ahol az európai állampolgárságnak szélesebb körű az értelme, ahol európai stratégiát dolgoztak ki a foglalkoztatásról, és ahol a munkaerőpiac komoly változásokkal szembesül (nevezetesen a munkaerő elöregedik).

1996-ban a Bizottság a személyek szabad mozgásával foglalkozó **Magasszintű szakértői bizottságot** hozott létre Simone Veil asszony elnökletével, amely bizottság jelentése feltárta, hogy további előrelépésekre van szükség.

¹ Lsd. III. fejezetet

² A jogszabályok ilyen értelmezését főleg az Európai Bíróság által hozott esetjogra épülő döntések mutatták – lsd. a következő fejezetet az európai jogrendszerrel

1997-ben a Bizottság **Intézkedési tervet** fogadott el a **munkaerő szabad mozgásáról**³, aminek két világos célja volt: egyértelműbb, korszerűbb **jogi keretet** adni az európai munkaerő szabad mozgásához (az esetjogot beépítve), valamint egy olyan **átláthatóbb és hatékonyabb munkaerőpiacot** kialakítani Európában, amely optimális körülményeket teremt a szabad mozgáshoz.

Az EURES, Európai Foglalkoztatási Hálózat fontos szerepet játszik a munkaerő mobilitás megkönnyítésében és átláthatóbbá teszi az Európai Unió munkaerőpiacát azzal, hogy a tagországok munkát kereső munkavállalóinak és a munkáltatóknak információkat és tanácsokat ad. Az Interneten keresztül is működik, így minden európai állampolgárnak közvetlen hozzáférést biztosít az egyes tagországok állás kínálatához.

II.2. A letelepedés joga – szakképzettségek elismerése

A piacgazdaságban általános szabály, hogy **mindenki szabadon választhat magának foglalkozást**. Ugyanakkor a társadalom általános érdeke, hogy bizonyos foglalkozások gyakorlását **szakképesítéshez, bizonyítványhoz vagy diplomához** kösse. Az már az adott állam feladata, hogy eldöntse szükséges-e egy foglalkozás vagy tevékenység szabályozása, vagy a szabad versenyre bízza, hogy „kigyomlálja” a nem megfelelő szintű szolgáltatókat. Azon szabályozott szakmák esetében, melyek gyakorlásához szükség van valamilyen képesítésre, általában a **nemzeti oktatási rendszer** nyújtja az alapot a képesítés megszerzéséhez és így ez akadályt jelent az olyan bevándorlónak, aki más államban szerezte végzettségét.

³ COM(97) 586 sz. Bizottsági Közlés

Azonban a Római Szerződés kimondja, hogy minden EU állampolgár üzleti vállalkozást létesíthet, állást vállalhat, vagy szolgáltatást nyújthat a tetszése szerinti bármelyik tagállamban⁴. Ez konkrétan azt jelenti, hogy minden EU állampolgárnak, aki olyan foglalkozást kíván vállalni egy másik tagországban, amelyre szabályok vonatkoznak, **be kell tartania azokat a rendelkezéseket, amelyek az adott tevékenységre vonatkoznak a tevékenység gyakorlásához általa választott tagországban.**

A gyakorlatban ez **akadályt** jelent a szabadságok érvényesülése előtt. Megfelelő képesítést követelnek meg egy szabályozott foglalkozás gyakorlásához, és ezek a követelmények egyformán érvényesek az adott ország saját állampolgáira csakúgy, mint a többi tagországból érkezőkre. Világos, hogy ez utóbbiaknak nehezebb eleget tenniük a követelményeknek.

Habár teljesen egyértelműen tiltott az Unión belül a nemzetiség alapján való megkülönböztetés, ez a tiltás **semmilyen módon sem befolyásolja a nemzeti törvényhozást, amely az egyes foglalkozásokhoz való hozzájutást szabályozza**, így tehát a probléma változatlanul fennáll. Ehelyett a közösségi jog megpróbált **keretet adni a szakmai képesítések kölcsönös elismeréséhez.**

Az itt tárgyalt intézkedések általában mind a munkahelyi alkalmazottakra, mind az egyéni vállalkozókra érvényesek. Nagyvonalakban két csoportra oszthatjuk az intézkedéseket:

- Az “ágazathoz kapcsolódó” vagy átmeneti irányelvek (szakmai gyakorlat elismerése)
- Az “új szabályok”, melyek a kölcsönös elismerésen alapulnak:
 - a három általános, rendszerre vonatkozó irányelv

⁴ Az Európai Bíróság két ítéletében is megerősítette, a „Costa”-ügyben (1964) és a „Reyners”-ügyben (1974), hogy a Szerződés 43. és 44. cikke közvetlenül alkalmazható.

- néhány más ágazati irányelv, amelyek egyes foglalkozásokat érintenek, különösen az egészségügyben és az építészekre vonatkozóan.

1. Az ágazathoz kapcsolódó irányelvek

Ezeket az irányelveket, amelyeket elsőként hoztak (1964-től) általában „átmeneti irányelveknek” nevezik, mivel eredetileg az volt az elképzelés, hogy ezeket az oktatás és képzés harmonizációjára vonatkozó jogszabályok váltják majd fel. Azonban később lemondtak erről, mivel a folyamat túlságosan nehézkesnek és rugalmatlannak bizonyult.

Ezek az irányelvek szisztematikailag **a szakmai gyakorlat elismerésére épülnek**. Abból a feltételezésből indulnak ki, hogy egy szakma többévi gyakorlása során az egyén szakértelemre tesz szert az adott tevékenységhez szükséges technikai ismeretekben. Általában három és hat év közötti gyakorlatot kötnek ki és olyan követelményeket, amelyek a munkavállalók megfelelő személyiségére, pénzügyi helyzetére, fizikai-szellemi egészségi állapotára vonatkoznak.

Az előnye az, hogy a rendszer meglehetősen egyszerű: lehetővé teszi, hogy a munkavállaló bárhol az Unióban tevékenységet folytasson, még akkor is, ha ezt a tevékenységet egyes tagországok nem szabályozzák, míg másokban különböző módokon szabályozzák azt. Nincs szükség a nemzeti rendszerek összehangolására. A hátránya természetesen az, hogy csak a **saját tagországban szerzett több éves gyakorlat után** biztosítja a munkavállalási szabadságot. Az egyes irányelvek alkalmazása is nagyon bonyolult, időigényes módja a probléma megoldásának, mivel egy-egy irányelv csak egy bizonyos tevékenységre illetve szakmára vonatkozik. Ezért ezt a megközelítést fokozatosan elhagyták 1980 után. Az elfogadott irányelvek legnagyobb része a **készség szakmákra**

vonatkozik, de van közöttük olyan, amely nagyon széleskörű és a szakmai szolgáltatások nyújtását is magában foglalja (pl. a szabadalmi ügyvivők esetében)

2. Az "új szabály" szerinti irányelvek (a szakmai képesítések kölcsönös elismerése)

a. Az ágazati irányelvek

Ez a rendszer, amelyhez mintegy tizenöt irányelv tartozik, a **szakmai képesítések automatikus elismerésén** alapszik és azokra a képzett szakemberekre vonatkozik, akik nem abban a tagországban kívánják hivatásukat gyakorolni, mint ahol szakképesítésüket kapták. Két változata van.

Az első, amely az egészségügyi szektorban dolgozó szakemberekre vonatkozik (orvosok, ápolónők, fogorvosok stb.) a végzettség automatikus elismerését az oktatás és képzés minimális összehangolásához köti. A kérdéses foglalkozások gyakorlásához szükséges oktatást és képzést olyan közös szabályok irányítják, amelyek az Unió más országában nyújtott oktatás és képzés elismerését is kikötik.

A második változat csak az építészekre vonatkozik. Itt nem az oktatás és képzés harmonizálása a célja a szabálynak, hanem az elismerés kritériumainak kidolgozása. Így a szóban forgó képesítéseket automatikusan elismerik, amint azokat a Bizottság és a tagországok elfogadták.

Mivel ehhez a rendszerhez is sok jogi eljárás szükséges és egy-egy irányelv csak egy ágazat tevékenységére vonatkozik, 1985 után már alig alkalmazták.

b. Az "általános rendszer" irányelvek

A 89/48 és 92/51 sz. irányelvek

Egy másik megközelítés a 89/48/EGK irányelvre épül, a felsőoktatásban legalább három éves szakmai oktatás és képzés eredményeként szerzett diploma elismerésének általános rendszerére, és kiegészítésképpen, a 92/51/EGK irányelvre, a szakmai oktatás és képzés elismerésének második nagy rendszerére.

Elméletben ezek az intézkedések minden szabályozott tevékenységre vonatkoznak, amelyeket **még nem szabályoz egy konkrét irányelv**. Ebben a rendszerben az elismerést **félig automatikusnak** tekinthetjük. Akkor ismerik el a hazai ország oktatását és képzését, ha a másik tagországban folytatni kívánt szabályozott szakmai tevékenység ugyanolyan, mint a hazai országban, és ha a fogadó országban ehhez szükséges oktatás és képzés nem különbözik jelentősen a hazai országétól. Ellenkező esetben arra kérhetik a bevándorló munkavállalót, hogy töltsön le úgynevezett adaptációs időt, vagy tegyen le alkalmassági vizsgát.

A 99/42 sz. irányelv

A 99/42/EGK irányelv a szakképzettség elismerésének mechanizmusáról a kézműves szakmák, a kereskedelem és bizonyos szolgáltatások terén.

Ez az irányelv az „általános rendszer” direktívákat egészíti ki azzal, hogy az abban nem szereplő szakmai tevékenységekre is **kiterjeszti a rendszert**. Szabályozza a többi tagországban kiadott hivatalos szakképesítések elismerését, valamint a szakmai gyakorlat alapján kiadott képesítések elismerését, valamint a más tagországok által megkívánt egyéb szakmai képesítéseket. A tagországok

beszámolási kötelezettségét is rögzíti, miszerint tájékoztatniuk kell a Bizottságot az irányelv keretében hozott döntésekről és az alkalmazással kapcsolatos fő problémákról. A jogi szabályozás tényleges alkalmazására a tagországokban 2001. 07. 30. a határidő.

II.3. A szolgáltatások áramlásának szabadsága

A szolgáltatói ágazat már több évtizede a **legnagyobb munkaadó Európában**. A bruttó nemzeti összterméket tekintve nagyobb mértékben járul hozzá a gazdasági fellendüléshez, mint az ipari szektor. Mégis, amikor eljött az ideje, hogy **liberalizálják a szolgáltatási piacot**, ez az ágazat hosszú ideig lemaradt a többi mögött. Az áruk szabad áramlása sokkal gyorsabban és könnyebben ment végbe, mint a határok megnyitása a szolgáltatók előtt. A nemzeti szolgáltatási piacok még sokáig széttöredezetek maradtak, ellentétben az áru- és tőkepiacokkal.

Ez azt jelentette, hogy a nemzeti kormányok megtilthatták állampolgáraiknak, hogy másik tagországban kössenek biztosítást, megtilthatták a külföldi kamionoknak, hogy területükön működjenek, megszübhették, például a repülőjegyek árait, stb. A harmonizáció hiánya nemcsak az európai fogyasztóknak volt költséges és hátrányos, hanem az üzleti életnek és az egész Közösségnek is.

A Bizottság **Fehér Könyve a belső piac kiteljesítéséről (1985)** jelentette a nagy áttörést az európai szolgáltatási szektor liberalizálásában. A Fehér Könyv nagy része ezzel az ágazattal foglalkozik és az ambiciózus cél az volt, hogy egy csapásra hozzák be ennek az ágazatnak a lemaradását.

Ezt az **alapelvek harmonizálásával és a nemzeti rendelkezések kölcsönös elismerése** elvének alkalmazásával kívánták megvalósítani.

Munkaprogramot dolgoztak ki a **pénzügyi szolgáltatások, az információs technológia, a tőkemozgás, a szállítás,** területén meglévő szabályok adaptálására; minden olyan szektorban, ahol a határokon átnyúló szolgáltatások bevezetése igazából segítené a tagországok és vállalataik érdekeit, mivel versenyképességük e szolgáltatások árától is függ.

Világosan kell látnunk, hogy ennek az ágazatnak a harmonizációja és liberalizációja nem csak az ágazat továbbfejlesztését célozta (bár ez is fontos volt); a szolgáltatási ágazat az Unió gazdasági és ipari fejlődése szempontjából rendkívül fontos tényező, **liberalizációja az Unió minden vállalatának hatékonyabb, olcsóbb és az igényeiknek jobban megfelelő szolgáltatások igénybevételét teszi elérhetővé.**

1993-ra a program nagy részét végrehajtották és így a szolgáltatási szektor igazi liberalizációja valósággá vált az Unióban.

III. JOGALKOTÁS: ALKALMAZANDÓ SZABÁLYOK ÉS RENDELKEZÉSEK

III. 1. Az Unió jogrendszere

Mielőtt a személyek és szolgáltatások mozgásának szabadságára vonatkozó jogalkotást áttekintenénk, egy rövid bevezető szükséges a közösségi **jog forrásairól és jogi eszközeiről**.

A közösségi jog az **alapja az Unió intézményi rendszerének**. Ez szabályozza a Közösség intézményeinek **döntéshozatali** eljárásait, és biztosítja azokat az **eszközöket, amelyek segítségével kötelező erejű rendelkezéseket adhatnak ki** a tagországoknak és állampolgáraiknak. A közösségi jog egyre inkább befolyással van az európai polgárok mindennapi életére. Jogokat ad és kötelezettségeket ró ki; a gyakorlatban az európai polgár különböző szintű – európai és saját hazájabeli – jogrendszereknek van alárendelve.

1. A közösségi jog forrásai

A közösségi jog elsődleges forrásai magától értetődően azok a **szerződések**, amelyek létrehozták az Európai Közösséget és azok mellékletei, csatolt jegyzőkönyvek, kiegészítések, változtatások, stb., (az **Alapító Szerződéseken** kívül ezek a különböző **csatlakozási Szerződések**, az **Egységes Európai Okmány**, az **Európai Unióra** vonatkozó Szerződés, az **Amszterdami Szerződés...**). Ezek tartalmazzák **az Unió céljait, szervezeteit és munkamódszereit érintő alapvető normákat**, valamint a **gazdasági jog** bizonyos szempontjait. A közösségi jognak ezt a részét gyakran **elsődleges közösségi jognak** hívják.

A közösségi jog második legfontosabb forrása az úgynevezett **származtatott, vagy másodlagos jogszabályok** köre. Ezek azok a jogszabályok, amelyeket a közösség intézményei saját hatáskörükben hoznak. Idetartoznak a közösség szervei által kiadott **rendeletek, irányelvek, határozatok, ajánlások, stb.** valamint belső rendeletek és határozatok, akció programok, stb. E másodlagos jogszabályok köre egyre bővül és fejlődik; megvalósítja és kiegészíti a közösségi jogot az évek során.

A közösségi jog harmadik forrását **a nemzetközi jog szerint kötött szerződések** képezik. Ezek az Unió nemzetközi szerepével kapcsolatosak és azokra a megállapodásokra vonatkoznak, amelyeket az Unió az úgynevezett **harmadik országokkal** vagy **nemzetközi szervezetekkel** köt. Ezek lehetnek kereskedelempolitikai, ipari-technikai vagy társadalompolitikai megállapodások. A szerződések egyik fontos fajtája a **társulási szerződés**, amelynek célja szoros gazdasági együttműködés kialakítása a partnerországgal az Unió erőteljes pénzügyi támogatásával. Példaként hozhatók fel a tengerentúli területekkel és az egykori gyarmatokkal kötött szerződések, de idetartoznak az Unióhoz való csatlakozás előkészítésére, egy **vámunió** létrehozására vagy az **Európai Szabadkereskedelmi Területre (EFTA)** vonatkozó szerződések is.

A közösségi jog egyéb forrásai az **íratlan, általános jogelvek**, mint például az alapvető jogok garantálása, a bíró biztosításának elve, a tagállamok elszámoltathatóságának elve, a közösségi jog prioritásának elve... Ezeknek az általános elveknek az Európai Közösségek Bírósága, az **Európai Bíróság** szerez érvényt, amely felügyeli a törvény betartását a szerződés értelmezésénél és alkalmazásánál. Végül az utolsó jogforrást az egyes **tagországok közötti szerződések** adják.

2. Az Európai Közösség jogi eszközei

Az Unió jogalkotási rendszerének egyik jellegzetessége az az elv, amely szerint a nemzeti jogszabályokat közösségi döntésekkel kell helyettesíteni, ha elengedhetetlenül szükséges egy részletes közös rendelet. Ha nincs szükség ilyen rendeletre, akkor a tagállamok érvényben lévő jogszabályait kell betartani. Ilyen háttér mellett alakították ki azokat az eszközöket, amelyekkel a közösségi intézmények kisebb vagy nagyobb mértékben tudják befolyásolni a tagországok nemzeti jogalkotását. Öt különböző dekrétum⁵ van: **rendelet, irányelv, határozat, vélemény és ajánlás.**

A. Rendeletek

A rendeletek igazi európai jogszabályok. Ezek azok a szabályok, amelyek legmélyebben és legközvetlenebbül befolyásolják a tagországok jogalkotását. Az **egész Közösségben alkalmazandók**: egyformán és korlátozás nélkül törvényerejű a Közösség valamennyi tagállamában. Ugyanakkor **közvetlenül alkalmazandók** is, ami azt jelenti, hogy erejüknel fogva közvetlenül rónak kötelezettségeket az Unióban élő állampolgárokra, illetve biztosítanak jogokat részükre.

B. Irányelvek

Az irányelvek a közösségi jog második legfontosabb eszközei. Arra hivatottak, hogy egyrészt a Közösségben biztosítsák a szükséges egységet, másrészt erősítsék a nemzeti sajátosságok megőrzését. Elsődleges céljuk, a rendeletektől eltérően, nem a jogrendszerek egységesítése, hanem azok **egymáshoz közelítése.**

⁵ Az ESZAK-ban (Európai Szén- és Acélközösség) csak háromféle dekrétum van: határozat, ajánlás és vélemény

Az irányelv csak az elérendő **eredmény** tekintetében kötelező érvényű, azonban a formát és az eszközöket tekintve a tagállamok szabadon dönthetnek a célok megvalósításának módjáról. Így az irányelv lehetővé teszi, hogy a közösségi jog figyelembe vegye tagországainak nemzeti sajátosságait. Az irányelvben szereplő szabályok nem kerülnek automatikusan a nemzeti szabályok helyére, de a tagállamoktól elvárják, hogy **a közösségi szabályokhoz igazítsák nemzeti jogszabályaikat.**

C. Határozatok

Az egyedi határozatok olyan adminisztratív döntések, amelyekkel a közösségi intézmények **kötelező érvénnyel** szabályozzák az **egyedi** kérdéseket. A határozatokkal kötelezni lehet egy tagországot vagy egy személyt az Unióban, hogy megtegyen vagy tartózkodjon megtenni valamit, jogokat kaphatnak, vagy kötelezettséget lehet kiróni rájuk. A döntések **egyedileg alkalmazandók, kötelező erejűek és azonnal érvénybe lépnek.**

D. Ajánlások és vélemények: a közösségi intézmények nem kötelező erejű nyilatkozatai.

A közösségi intézmények ajánlások és vélemények útján fejezhetik ki véleményüket, ha a tagállamokat vagy esetleg egyéneket nem kötelező erővel kívánnak megszólítani.

Az **ajánlásokkal** valamilyen viselkedésre akarják rávenni a címzettet **jogi kötelezettség nélkül**. Például arra használhatják, hogy felhívják a tagállamok figyelmét arra, hogy vessenek véget olyan gyakorlatoknak, amelyek a szabad versenyt torzítják.

A **véleményeket** arra használhatják, hogy **véleményt** mondjanak az Unióban vagy valamelyik tagállamban fennálló helyzetről vagy eseményről. Az ajánlásoknak és véleményeknek főleg **politikai és erkölcsi** jelentőségük van.

Ezen az öt eszközön kívül még egyéb eszközök is rendelkezésükre állnak az intézményeknek a közösségi jog kialakításához. A legfontosabbak a **döntések** (az integrációs folyamattal és bizonyos konkrét feladatokkal kapcsolatban kifejezik a közös véleményt és szándékot), a **nyilatkozatok** és a **pozitív akcióprogramok**. E két utóbbi a közösségi szerződésekben kifejezésre juttatott jogalkotói programokat és általános célokat konkretizálja.

III.2. A legfontosabb közösségi jogszabályok a személyek és szolgáltatások szabad mozgásával és a végzettségek elismerésével kapcsolatban

Ebben az oktatási anyagban nem kísérelhetjük meg, hogy teljes képet adjunk a fent említett területre vonatkozó jogszabályokról, mivel túlságosan bő az erre vonatkozó anyag. Az Európai Közösségek rendszeresen kiadják az "Érvényes közösségi jogszabályok jegyzékét," amelyben minden referenciát felsorolnak; nagyon hasznos segítség az EUR-LEX adatbázis, <http://europa.eu.int/eur-lex> és a CELEX adatbázis <http://europa.eu.int/celex> , amelyet az Interneten lehet elérni.

Csak a legfontosabb okmányokat mutatjuk be röviden.

1. Munkavállalók szabad mozgása

*** A Tanács 1968. október 15-i 68/360/EGK irányelve a tagállamok munkavállalói és családjuk mozgására és lakhelyére vonatkozó korlátozások eltörléséről a Közösségen belül.** (Hivatalos Közlöny L 257, 1968. 10. 19.)

Célja: olyan intézkedéseket hozni, amelyek megszüntetik a Közösségen belüli, a migráció és a letelepülés útjában álló még meglévő akadályokat és összhangban állnak a közösségi jog által biztosított azon jogokkal és kiváltságokkal, amelyek valamennyi tagország állampolgárára vonatkoznak, akik munkavállalás céljából költöznek másik tagországba, valamint az ő családjukra.

Módosítási javaslatok:

* Javaslat a Parlament és Tanács irányelvére - 12/7/1995 (COM(95) 348 végleges COD950202 - Hivatalos Közlöny C 307, 1995. 11. 18.).

*Javaslat az Európai Parlament és Tanács irányelvére - 14/10/1998 (COM(98) 394 végleges - Hivatalos Közlöny C 344, 1998. 11. 12.)

*** A Tanács 1968. október 15-i 1612/68 sz. (EGK) rendelete a munkavállalók szabad mozgásáról a Közösségben (Hivatalos Közlöny L 257, 1968.10.19.)**

*** A Tanács 1976. február 9-i 312/76 (EGK) rendelete, amely módosítja a munkavállalók Közösségen belüli mozgásának szabadságáról hozott 1612/68 (EGK) sz. rendeletnek a munkavállalók szakszervezeti jogaira vonatkozó rendelkezéseit (Hivatalos Közlöny L 39, 1976.02.14.)**

Célja: a munkaerő mobilitásának biztosítása a Közösségben, amely a nemzetiségi alapon való megkülönböztetés megszüntetését jelenti a foglalkoztatás, bér, és egyéb munkakörülmények tekintetében, valamint a szálláslehetőséghez való hozzájutást és a munkásnak azt a jogát érinti, hogy családja csatlakozhasson hozzá.

Módosítási javaslatok:

* Javaslat az Európai Parlament és Tanács rendeletére - 14/10/1998 (COM(98) 394 végleges COD98229 - Hivatalos Közlöny C 344, 1998.11.12.)

*** A Bizottság 1970. június 29-én hozott 1251/70(EGK) sz. rendelete a munkavállalók azon jogáról, hogy annak a tagországnak a területén maradhassanak, ahol előzőleg alkalmazásban álltak (Hivatalos Közlöny L 142, 1970.06.30.)**

Célja: meghatározni azokat a feltételeket, amelyek alapján a dolgozó és családja jogosult annak a tagországnak a területén tovább tartózkodni, ahol már megszűnt a foglalkoztatása, valamint kidolgozni az ezen jog gyakorlására vonatkozó feltételeket.

*** A Tanács 1974. december 17-i 75/34/EGK sz. irányelve a tagországok állampolgárainak azon jogáról, hogy egy másik tagország területén maradhassanak, ahol előzőleg önálló vállalkozói tevékenységet folytattak. (Hivatalos Közlöny L 14, 1975.01.20.)**

Célja: meghatározni azokat a feltételeket, amelyek mellett biztosított a további tartózkodás joga és amelyek mellett ezt a jogot gyakorolni lehet annak a tagországnak a területén, ahol előzőleg önálló vállalkozói tevékenységet folytatott egy más tagországból érkező állampolgár.

*** A Tanács 1973. május 21-i 73/148/EGK sz. irányelve a tagországok állampolgárainak a Közösségen belüli, mozgásukat és letelepedésüket akadályozó korlátozások megszüntetéséről, tekintettel szolgáltatások létrehozására és nyújtására (Hivatalos Közlöny L 172, 1973.06.28.)**

Célja: a meglévő akadályok megszüntetése az önálló vállalkozók, valamint a fizetésből élő munkavállalók és családjuk mozgása és letelepedése tekintetében a Közösségen belül.

Módosítási javaslatok:

***** Javaslat a Parlament és Tanács irányelvére - 12/7/1995 (COM(95) 348 végleges COD950202 - Hivatalos Közlöny C 307, 1995.11.18.).

* Javaslat a Tanács irányelvére a személyek belső határoknál történő ellenőrzésének megszüntetéséről – 1995/07/12 (COM(95) 347 végleges - Hivatalos Közlöny C 289, 1995.10.31.)

*** Az Európai Parlament és Tanács 1996. december 16-i 96/71/EK irányelve a szolgáltatásnyújtások keretében munkát kiküldetésben végző dolgozókról** (Hivatalos Közlöny L 18, 1997.01.21.)

Célja: a szolgáltatások nyújtásának szabadságát gátló bizonytalanságok és akadályok megszüntetése a jogi szabályozottság növelésével és azon munkásokra vonatkozó foglalkoztatási feltételeknek a meghatározásával, akik egy másik tagországban végeznek ideiglenes munkát, mint amelyeknek a jogszabályai munkaviszonyukra érvényesek; a kiküldött munkások kihasználásának és a velük szemben való visszaélések kockázatának elkerülése.

*** A Bizottság közleménye a határmenti területeken élő közösségi állampolgárok élet- és munkakörülményeiről, különös tekintettel a határmenti munkásokra.** (COM(90) 561 végleges)

Célja: gondolatok közreadása azzal a céllal, hogy elősegítsék a kérdés megvitatását és új közösségi intézkedések megalkotását.

*** Intézkedési terv a munkavállalók szabad mozgásáról.** (COM(97) 586 végleges)

Célja: jobb feltételek biztosítása a munkavállalóknak az európai munkaerő piacon való szabad mozgásához

2. A diplomák elismerése és a szakképzettségek összehasonlíthatósága

A. Az átmeneti irányelvek⁶:

Termelő- és feldolgozóipar:

A Tanács 1964. július 7-i 64/429/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* 117, 1964/07/23. 1880 – 1892 o.

A Tanács 1964. július 7-i 64/427/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* 117, 1964/07/23. 1863 – 1870 o.

Élelmiszer- és italgyártás:

A Tanács 1968. október 15-i 68/365/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 260,, 1968/10/22. 0009 – 0012 o.

A Tanács 1968. október 15-i 68/366/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 260, 1968/10/22. 0012 – 0016 o.

Nagykereskedelem

A Tanács 1964. február 25-i 64/223/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* 056, 1964/04/04. 0863 – 0865 o.

Közvetítők a kereskedelemben, iparban és kisiparban, kézművesiparban

A Tanács 1964. február 25-i 64/224/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* 056, 1964/04/04. 0869 – 0873 o.

⁶ Az átmeneti irányelvek főleg a kézműipar és a kisvállalkozási ágazat tevékenységére vonatkoznak; ezért mindegyiket felsoroljuk. Csak a hivatkozásokat adjuk meg. Példa egy teljes címre:
"A Tanács 1964. július 7-i 64/429/EGK sz. irányelve a szolgáltatások létrehozására és nyújtására vonatkozó alapszabadság alkalmazásáról az ISIC 23-40-ig terjedő fő csoportjaiba (Ipar és kis kézművesipar) tartozó előállító- és feldolgozóipari egyéni vállalkozók tevékenységét illetően"
Hivatalos Közlöny 117, 1964/07/23. 1880 – 1892 o.

A Tanács 1964. február 25-i 64/222/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* 056 ,
1964/04/04.0857–0859o.

Kiskereskedelem

A Tanács 1968. október 15-i 68/363/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 260
,1968/10/22. 0001 – 0005 o.

A Tanács 1968. október 15-i 68/364/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 260 ,
1968/10/22. 0006 – 0009 o.

Szénkereskedelem

A Tanács 1970. november 30-i 70/522/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 267
, 1970/12/10. 0014 – 0017 o.

A Tanács 1970. november 30-i 70/523/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L
267 , 1970/12/10 0018 – 0019 o.

Toxikus anyagok kereskedelme és forgalmazása

A Tanács 1974. június 4-i 74/557/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 307 ,
1974/11.18. 0005 - 0009 o.

A Tanács 1974. június 4-i 74/556/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 307 ,
1974/11.18.0001-0004o.

Személyi szolgáltatóipar (éttermek, kávézók, sörözők és egyéb italfogyasztásra és étkezésre szolgáló helyek, szállodák, panziók, kempingek és más szálláshelyek

A Tanács 1968. október 15-i 68/367/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 260 ,
1968/10/22. 0016 – 0019 o.

A Tanács 1968. október 15-i 68/368/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny* L 260 ,
1968/10/22. 0019 – 0022 o.

Biztosítási ügynökök és brókerek

1976. december 13-i 77/92/EGK sz. tanács irányelv *Hivatalos Közlöny L 026* ,
1977/01/31. 0014 – 0019 o.

Szállítási és utazási ügynökségek

A Tanács 1982. június 29-i 82/470/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny L 213* ,
1982/07/21.0001–0007o.

Fodrászat

A Tanács 1982. Július 19-i 82/489/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny L 218* ,
1982/07/27.0024–0026o.

Vegyes tevékenységek

A Tanács 1975. június 16-i 75/368/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny L 167* ,
1975/06/30.0022-0028o.

Vándor tevékenységek

A Tanács 1975. június 16-i 75/369/EGK irányelve *Hivatalos Közlöny L 167* ,
1975/06/30. 0029 - 0032 o.

B. Az általános irányelvek

*** A Tanács 1988. december 21-i 89/48/EGK irányelve a legalább három éves szakmai oktatás és képzés után nyújtott felsőfokú diplomák elismerésének általános rendszeréről. (Hivatalos Közlöny L 19, 1989.01.24.)**

Célja: Annak lehetővé tétele, hogy az egyik tagországban szerzett felsőfokú szakmai diplomát elismerjék – az oktatás előzetes összehangolása nélkül – abban a célországban, amelyik az illető szakmát szabályozza.

*** A Tanács 1992. június 18-i 92/51/EGK irányelve a szakmai oktatás és képzés elismerésének második általános rendszeréről, amely a 89/48/EGK sz. irányelvet egészíti ki (Hivatalos Közlöny L 209, 1992.07.24.)**

Célja: a Tanács 89/48/EGK irányelve által bevezetett kölcsönös elismerési rendszer kiterjesztése azokra a foglalkozásokra, amelyekhez nem szükséges olyan magas szintű végzettség.

Végrehajtását biztosítja:

94/38/EC sz. irányelv - Hivatalos Közlöny L 217, 1994.08.23.

95/43/EC sz. irányelv - Hivatalos Közlöny L 184, 1995.08.03.

2000/5/EC sz. irányelv - Hivatalos Közlöny L 54, 2000.02.26.

Javasolt módosítások a 89/48/EGK és 92/51/EGK sz. irányelvekhez

A Bizottság által beterjesztett javaslat egy olyan irányelvre, amely módosítja a 89/48/EGK és a 92/51/EGK sz. irányelveket a szakmai végzettségek elismerésének általános rendszeréről és kiegészíti a 77/452/EGK, 77/453/EGK, 78/686/EGK, 78/687/EGK, 78/1026/EGK, 78/1027/EGK, 80/154/EGK, 80/155/EGK, 85/384/EGK, 85/432/EGK, 85/433/EGK és 93/16/EGK irányelveket a következő foglalkozásokat illetően: általános gondozást ellátó ápoló, fogorvos, állatorvos, szülész(nő), építész, gyógyszerész és orvos [COM(97) 638 végleges COD97345 - Hivatalos Közlöny C 28, 1998.01.26.]

*** Az Európa Parlament és a Tanács 1999. június 7-i 1999/42/EK sz. irányelve, amely a végzettségek elismerésére alakít ki egy szisztémát a liberalizációról és átmeneti intézkedésekről hozott irányelvekben szereplő szakmai tevékenységeket illetően és kiegészíti a szakképzettségek elismerésének általános rendszerét (Hivatalos Közlöny L 201, 1999.07.31.)**

Célja: egy új szisztéma létrehozása az általános rendszerben nem szereplő szakmai tevékenységek képesítéseinek elismerésére. Az új szisztéma főbb céljai:

- a jogi meghatározottság megerősítése az általános rendszerrel szemben, lehetővé téve a bevándorlóknak, hogy megpróbálják diplomájukat, képesítésüket elismertetni;
- az „átmeneti intézkedésekről” és „liberalizációról” hozott irányelvek bizonyos rendelkezéseit felülvizsgálja, nevezetesen a kereskedelem, az ipar és a kézműipar tekintetében;
- a szakmai gyakorlat kategóriáinak felfrissítését megkönnyíteni, köszönhetően egy új bizottsági eljárás bevezetésének, mely a Bizottságot végrehajtó hatalommal ruházza fel.

A közösségi jog egyszerűsítése a 35 átmeneti és liberalizációs irányelv átdolgozásával.

3. Szolgáltatások szabad áramlása

A. Banki szektor:

*** A Tanács 1973. június 28-i 73/183/EGK irányelve azoknak a korlátozásoknak az eltörléséről, amelyek gátolják a bankok és más pénzügyintézetek jogát önálló szolgáltatási tevékenység beindítására és nyújtására. (Hivatalos Közlöny L 194, 1973.07.16.)**

Célja: az első lépést megtenni a szolgáltatások létrehozásának és működtetésének szabadsága felé a pénzügyi szektorban. Ez az irányelv az első azok sorában, amelyeknek az a célja, hogy az egész pénzügyi szakmában bevezessék a szolgáltatások létrehozásának jogát és a szolgáltatások nyújtásának szabadságát.

*** A Tanács 1977. december 12-i 77/780/EGK első irányelve a hitelintézeti tevékenység beindítására és működtetésére vonatkozó törvények, rendelkezések és adminisztratív előírások összehangolásáról. (Hivatalos**

KözlönyL322,1977.12.17.)

Célja: egy tényleges közös piachoz szükséges feltételek kialakítása a banki szektorban. Ez az irányelv az "első banki irányelvként" vált ismertté.

A következő intézkedésekkel módosították:

A Tanács 1985. július 8-i 85/345/EGK irányelve; **Hivatalos Közlöny L 183, 1985.07.16.**

A Tanács 1986. április 17-i 86/137/EGK irányelve; **Hivatalos Közlöny L 106, 1986.04.23.**

A Tanács 1986. október 27-i 86/524/EGK irányelve; **Hivatalos Közlöny L 309, 1986.11.04.**

A Tanács 1989. december 15-i 89/646/EGK irányelve; **Hivatalos Közlöny L 386, 1989.12.30.**

Az Európai Parlament és a Tanács 1995. június 29-i 95/26/EK sz. irányelve; **Hivatalos Közlöny L 168, 1995.07.18.**

A Tanács 1996. március 11-i 96/13/EK irányelve; **Hivatalos Közlöny L 66, 1996.03.16.**

Az Európai Parlament és Tanács 1998. június 22-i 98/33/EK sz. irányelve. **Hivatalos Közlöny L 204, 1998.07.21. - Korrigálás: Hivatalos Közlöny L 270, 1998.10.07.**

*** A Tanács 1989. december 15-i 89/646/EGK második irányelve a hitelintézeti tevékenység beindítására és működtetésére vonatkozó törvények, rendelkezések és adminisztratív előírások összehangolásáról és a 77/780/EGK sz. irányelv módosításáról. Hivatalos Közlöny L 386, 1989.12.30.**

Módosított vélemények

Hivatalos Közlöny L 15, 1990.01.19.

Hivatalos Közlöny L 83, 1990.03.30.

Hivatalos Közlöny L 158, 1990.06.23.

Hivatalos Közlöny L 258, 1990.09.22.

Hivatalos Közlöny L 296, 1990.10.27.

Hivatalos Közlöny L 311, 1997.11.14.

Célja: alapvető harmonizáció elérése, amely annak szükséges és elégséges feltétele, hogy kölcsönösen elismerjék a felhatalmazási és biztonsági felügyeleti rendszereket, s ezzel lehetővé váljon, hogy az egész Közösségben elismert egyetlen licence engedélyt adjanak ki és, hogy a hazai ország ellenőrzési elve érvényesüljön. Ez az irányelv a második bank irányelvként vált ismertté.

Módosítások:

A Tanács 1992. április 6-i 92/30 irányelve; **Hivatalos Közlöny L 110, 1992.04.06. Módosított vélemény Hivatalos Közlöny L 280, 1992.09.24.**

A Tanács és az Európai Parlament 1995. június 29-i 95/26 sz. irányelve. **Hivatalos Közlöny L 168, 1995.07.18.**

Ezt követő ellenőrző munka:

1997. december 15-én a Bizottság új javaslatot terjesztett elő az Európai Parlament és a Tanács hitelintézeti tevékenység beindítására és működtetésére vonatkozó irányelvére [COM(97) 706 végleges COD0357 – még nem jelent meg].

Ennek a javaslatnak az a célja, hogy az erre a területre vonatkozó valamennyi irányelvet törvénybe iktassa.

A 92/30/EGK irányelv mellett a következő irányelveket is ebbe a projektbe akarják bevonni: 73/183/EGK, 77/780/EGK, 89/299/EGK, 89/646/EGK, 89/647/EGK, 92/30/EGK és 92/121/EGK.

1999. július 22-én a Bizottság egy módosított javaslatot nyújtott be az érintett irányelvek jogszabályi módosításának felújítására, valamint a Tanács

munkájának eredményére vonatkozóan [COM(1999) 109 végleges COD0357 – még nem jelent meg] A javaslat jelenleg a Parlament előtt van véleményezés céljából.

1998. szeptember 21-én a Bizottság az Európai Parlament és a Tanács irányelvére új javaslatot nyújtott be, módosítva ezzel a 77/780/EGK irányelvet a hitelintézeti tevékenység beindítására és működtetésére vonatkozó törvények, rendeletek és adminisztratív előírások összehangolásáról. [COM(98) 461 végleges - COD98/253 - Hivatalos Közlöny C 317, 1998.10.15.]. A javaslatot a Parlament elé terjesztették véleményezésre.

B. Biztosítási szektor:

*** A Tanács 1990. november 8-i 90/619/EGK második irányelve a közvetlen életbiztosításra vonatkozó törvények, rendeletek és adminisztratív előírások összehangolásáról, a szolgáltatásnyújtási szabadság hatékony gyakorlatát megkönnyítő előírások rögzítéséről és a 79/267/EGK irányelv módosításáról (Hivatalos Közlöny L 330, 1990.11.29.)**

Ezt módosította a Tanács 1992. november 10-i 92/96/EGK harmadik irányelve (Hivatalos Közlöny L 360, 1992.12.09.)

Célja: az életbiztosítás területére vonatkozóan a határokon átnyúló szolgáltatás szabadságát rögzítő külön szabályok lefektetése.

*** A Tanács 1992. november 10-i 92/96/EGK harmadik irányelve a közvetlen életbiztosításra vonatkozó törvények, rendeletek és adminisztratív előírások összehangolásáról, és a 79/267/EGK, 90/619/EGK (második irányelv) módosításáról. (Hivatalos Közlöny L 360, 1992.12.09. Módosított vélemények: Hivatalos Közlöny L 54, 1993.03.05. - Hivatalos Közlöny L 311, 1997.11.14.)**

Ezt módosítja az Európai Parlament és Tanács 1995. június 29-i 95/26/EK irányelve. (Hivatalos Közlöny L 168, 1995.07.18.)

Célja: hogy a jövőbeli kötvénytulajdonosok számára hozzáférhetővé tegye az összes olyan biztosítási vállalkozást, amelynek székhelye a Közösség területén van, ugyanakkor ezzel egyidőben garantálja a jövőbeni tulajdonosok megfelelő védelmét is.

A Tanács 1988. június 22-i 88/357/EGK második irányelve az életbiztosítás kivételével a közvetlen biztosításokra vonatkozó törvények, rendeletek és adminisztratív előírások összehangolásáról és a szolgáltatásnyújtási szabadság hatékony gyakorlatát megkönnyítő előírások rögzítéséről, valamint a 73/239/EGK irányelv módosításáról. (Hivatalos Közlöny L 172, 1988.07.04. Módosított vélemények: Hivatalos Közlöny L 166, 1989.06.16.)

Módosítások:

A Tanács 1990. november 8-i 90/618/EGK irányelve;(Hivatalos Közlöny L330,1990.11.29.)

A Tanács 1992. június 18-i 92/49/EGK irányelve; (Hivatalos Közlöny L 228, 1992.08.11.)

Célja: A szabályok rögzítése a nem életbiztosítás jellegű biztosítások határon átnyúló gyakorlására, amely egyensúlyt teremt a szolgáltatás szabadságának szükségessége és a fogyasztóvédelem között.

*** A Tanács 1992. június 18-i 92/49/EGK harmadik irányelve a nem életbiztosítás jellegű közvetlen biztosításra vonatkozó törvények, rendeletek és adminisztratív előírások összehangolásáról, és a 73/239/EGK és 88/357/EGK irányelvek módosításáról (harmadik nem életbiztosításra vonatkozó irányelv). (Hivatalos Közlöny L 228, 1992.08.11. Módosított vélemények Hivatalos Közlöny L 311, 1997.11.14.)**

Ezt módosította az Európai Parlament és a Tanács 1995. június 29-i 95/26/EK irányelve (Hivatalos Közlöny L 168, 1995.07.18.)

Célja: egységes engedélyezési rendszer bevezetése, amelynek alapján valamennyi biztosítási vállalkozás, amelynek a központja a Közösség tagállamainak területén van, fióküzletet létesíthet bármely más tagállamban és annak az államnak a felügyelete alatt, amelyben a központja működik, határokon átnyúló szolgáltatásokat nyújthat. Annak lehetővé tétele, hogy azok a személyek, akik biztosítást szeretnének kötni, megtalálják a szükségleteiknek leginkább megfelelő biztosítási formát.

C. Szállítás

*** A Tanács 1988. június 21-i 1841/88(EGK) rendelete, amely módosítja a 3164/76(EGK) rendeletet, amely a tagországok által használható közúti áruszállítási közösségi kvótára vonatkozik.**

*** A Tanács 1990. április 25-i 1053/90(EGK) rendelete, amely a 3164/76(EGK) rendeletet módosítja a piacra jutásról a nemzetközi közúti áruszállítást illetően.**

*** A Tanács 1990. december 21-i 3914/90(EGK) és 3915/90(EGK) rendeletei, amelyek módosítják a 3164/76 (EGK) rendeletet a piacra jutásról a nemzetközi közúti áruszállítást illetően.**

*** A Tanács 1992. március 26-i 881/92(EGK) rendelete a piacra jutásról a Közösségen belüli, a tagállamok területéről illetve területére történő közúti áruszállítást illetően és egy vagy több tagország területén való áthaladáskor.**

Hivatalos Közlöny L 163, 1988.06.30.

Hivatalos Közlöny L 108, 1990.04.28.

Hivatalos Közlöny L 375, 1990.12.31.

Hivatalos Közlöny L 95, 1992.04.09.

Módosított vélemények

Hivatalos Közlöny L 158, 1992.06.11.

Hivatalos Közlöny L 213, 1992.07.29.

Célja: A tisztességes versenyt lehetővé tevő megfelelő feltételek megteremtése és a tagországok közötti közúti áruszállítási piac lehető legkisebb mértékű zavarása.

*** A Tanács 1993. október 25-i 3118/93(EGK) rendelete, amely azokat a feltételeket rögzíti, amelyek mellett a nem odavalósi szállítmányozók működtethetnek nemzeti közúti fuvarozó szolgáltatást egy tagországon belül (Hivatalos Közlöny L 279, 1993.11.12.)**

Ezt módosította a Tanács 1994. december 22-i 3315/94(EK) rendelete
(Hivatalos Közlöny L 350,
1994.12.31.)

Célja: a belföldi cabotage (külföldi fuvarozók működése a nemzeti piacon) végleges rendszerének rögzítése.

A Bizottság végrehajtási intézkedései:

792/94 (EGK) rendelet - Hivatalos Közlöny L 92, 1994.04.09.

D. Kommunikáció és új technológiák

*** A Bizottság 1988. május 16-i 88/301/EGK irányelve a távközlési terminál berendezések piaci versenyéről. (Hivatalos Közlöny L 131, 1988.05.27.)**

Célja: a távközlési terminál berendezések piacának liberalizálása

*** A Bizottság 1990. június 28-i 90/388/EGK irányelve a verseny megnyitásáról a távközlési szolgáltatások piacán. (Hivatalos Közlöny L 192, 1990.07.24.)**

Ezt módosította:

A Bizottság 1994. október 13-i 94/46/EK irányelve; Hivatalos Közlöny L 268, 1994.10.19.

A Bizottság 1995. október 18-i 95/51/EK irányelve; Hivatalos Közlöny L 256, 1995.10.26.

A Bizottság 1996. január 16-i 96/2/EK irányelve; Hivatalos Közlöny L 20, 1996.01.26.

A Bizottság 1996. március 13-i 96/19/EK irányelve; Hivatalos Közlöny L 74, 1996.03.22.

A Bizottság 1999. június 23-i 1999/64/EK irányelve. Hivatalos Közlöny L 175, 1999.07.10.

Célja: a Közösség telekommunikációjának megerősítése és a telekommunikációs piac fokozatos megnyitása a verseny előtt.

Ezt követő ellenőrző munka:

- A Bizottság útmutatót adott ki a távközlési szektorra vonatkozó EGK versenyszabályok alkalmazásáról [Hivatalos Közlöny C 233, 1991.09.06.].

– 1992. október 21-én a Bizottság elfogadta a telekommunikációs szolgáltatási szektor helyzetének 1992-es felülvizsgálatát [SEC(92) 1048 végleges] az irányelv 10. cikkével összhangban.

- 1993. július 22-én a Tanács határozatot fogadott el a távközlési szektor helyzetének felülvizsgálatáról és arról, hogy szükséges e piac továbbfejlesztése (Hivatalos Közlöny C 213, 1993.08.06.).

Ebben a határozatban a Tanács egy időrendi táblázatot fogadott el a telefonszolgáltatás liberalizációjára. 1998. január 1-re kell ezt teljesíteni, habár négy ország (Spanyolország, Írország, Görögország és Portugália) 5 éves ráadás átmeneti időszakot kapott. A kis hálózattal rendelkező országok szintén kaphatnak meghosszabbítást 1998. január 1. után.

- 1993. december 2-án a Bizottság egy bizottsági irányelv tervezetet nyújtott be a Tanácsnak, amely a 88/301/EGK és 90/388/EGK

irányelveket módosítja a műholdas kommunikációt illetően [SEC(93) 1891 végleges COS0123]. Bejelentette azt a szándékát, hogy a Tanács véleményezése után elfogadja ezt az irányelvet.

Ez az irányelv-tervezet a műholdakra is kiterjeszti a liberalizációs intézkedéseket

- 1997. április 10-én az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a 97/13/EK irányelvet a távközlési szolgáltatásokra vonatkozó általános meghatalmazások és egyedi engedélyek közös keretéről (Hivatalos Közlöny L 117, 1997.05.07.).

- 1998. március 7-én a Bizottság közleményt nyújtott be egy irányelv-tervezetről, amely módosítja a 90/388/EGK irányelvet annak érdekében, hogy az egy működtető tulajdonában lévő távközlési hálózatokat és kábel TV-hálózatokat külön jogi személyként kezeljék [Hivatalos Közlöny C 71, 1998.03.07.].

*** A Tanács 1991. április 29-i 91/263/EGK irányelve a telekommunikációs terminál berendezésekre vonatkozó tagországi törvények közelítéséről, ideértve azok megfelelőségének kölcsönös elismerését is. (Hivatalos Közlöny L 128, 1991.05.23.) A Tanács 1993. július 22-i 93/68/EGK irányelve, amely módosítja a 91/263/EGK irányelvet, valamint a 87/404/EGK, 88/378/EGK, 89/106/EGK, 89/336/EGK, 89/686/EGK, 89/392/EGK, 90/384/EGK, 90/385/EGK, 90/396/EGK, 92/42/EGK és 73/23/EGK irányelveket.**

A Tanács 1993. október 29-i 93/97/EGK irányelve, amely kiegészíti a 91/263/EGK irányelvet a műholdak földi állomásainak berendezéseit illetően. (Hivatalos Közlöny L 290, 1993.11.24.)

A fenti irányelveket a következő irányelv egyesíti:

*** Az Európai Parlament és a Tanács 1998. február 12-i 98/13/EK irányelve, amely a távközlési terminál berendezésekre és a műholdak földi**

állomásainak berendezéseire vonatkozik, valamint azok megfelelésének kölcsönös elismerésére (Hivatalos Közlöny L 74, 1998.03.12.)

Célja: Egymással összhangban lévő eljárások létrehozása a termékek tanúsítására, tesztelésére, megjelölésére, minőségbiztosítására és ellenőrzésére.

Ezt követő ellenőrző munka:

1999. március 9-én az Európai Parlament és a Tanács elfogadta az 1999/5/EK irányelvet a rádiós és távközlési terminál berendezésekről és azok megfelelésének kölcsönös elismeréséről [Hivatalos Közlöny 91, 1999.04.07.].

Ez az irányelv az Európai Közösség szabályozási keretét adja az alapvető követelményeknek megfelelő összefüggő telekommunikációs berendezések piacra, szabad forgalomba bocsátásának és működésbe helyezésének.

Az Európai Parlament és a Tanács 1998. február 12-i 98/13/EK irányelve a távközlési terminál berendezésekre és a műholdak földi állomásainak berendezéseire, ideértve azok megfelelésének kölcsönös elismerését is. Hivatalos Közlöny L 74, 1998.03.12.

Célja: harmonizált tanúsítási, vizsgálati, jelölési, minőségbiztosítási és ellenőrzési eljárások kialakítása a távközlési terminál berendezésekre és a műholdak földi állomás berendezéseire.

Ezt követő ellenőrző munka:

1998. július 20-án a Tanács elfogadta a 98/482/EK határozatot, amely közös műszaki rendeletet fogalmaz meg a terminál berendezések analóg kapcsolású nyilvános telefonhálózatokhoz (kivéve azokat a terminál berendezéseket, amelyek igazoltan támogatják a távbeszélő szolgáltatást) való csatlakoztatás követelményeiről, ahol, a hálózati címzés, amennyiben

van ilyen, kettőstónusú multifrekvenciás jelzéssel történik [Hivatalos Közlöny L 216, 1998.08.04.].

A Tanács 1988. július 26-i 88/524/EGK döntése az informatikai szolgáltatások piacának kialakítását célul tűző intézkedési terv kidolgozásáról. (Hivatalos Közlöny L 288, 1988.10.21.)

A Tanács 1991. december 12-i 91/691/EGK, mely dönt a belső informatikai szolgáltató piac kialakítását célzó program elfogadásáról. (Hivatalos Közlöny L 377, 1991.12.31.)

Tartalma: az információs szolgáltatások közös piacának kialakítását gátló műszaki, adminisztratív és jogi akadályok megszüntetése.

IV. HATÁSUK A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOKRA

IV.1. A jogi keret

Összefoglalva a fenti magyarázatokat, azt mondhatjuk, hogy amióta a Római Szerződésben az alapszabadságok között szerepel az áruk, a munkaerő és a szolgáltatások szabad áramlása, azóta **az Európai Közösség következetesen fejlesztette a szükséges jogi keretet annak érdekében, hogy az Unión belül minden személy és társaság számára garantálják a munkavállalók igazi mozgásszabadságát, a letelepedés szabadságát és a szolgáltatások szabad áramlását.**

Egy az Unióban működő KKV szempontjából ez a következőket jelenti:

- 1968 óta az Unión belül garantálják **a munkaerő szabad mozgását**: már nincs szükségük munkavállalási, tartózkodási engedélyre vagy vízumra azoknak az európai állampolgároknak, akik egy másik tagországban kívánnak dolgozni. Számukra és családtagjaik számára biztosítottak az alapvető jogok is.
- **A szolgáltatások nyújtásának szabadságát** illetően, a Fehér Könyv megvalósítása és a belső piac létrehozása óta (Projekt 1992) a szolgáltatási piac felszabadítása nagyjából befejeződött. Ez azt is jelenti, hogy a KKV szabadon választhatja meg azt a szolgáltatót, amelyik igényei szempontjából a leggazdaságosabb függetlenül attól, hogy melyik tagállamban található a szolgáltató.
- **A letelepedés szabadságát** illetően az „általános rendszerű” irányelvek, a 89/48, 92/51 és 99/42 elfogadásával, és a korábban e témában hozott jogi szabályozással együtt **egy mindenre kiterjedő rendszer** működik az Unióban a

szakképzettségek és diplomák kölcsönös elismerésére, még ha különböző rendszereken keresztül is (szakmai tapasztalat elismerése, diplomák automatikus elismerése és szakképzettségek félig automatikus elismerése).

Azonban a **szakmai tevékenységek gyakorlását szabályozó feltételeket** még mindig főleg a **tagországok** határozzák meg. Következésképpen nagy különbségek vannak a tagországok között abban, hogy mely foglalkozásokat szabályozzák, továbbá milyen engedélyeket, értesítéseket, regisztrációkat követelnek meg, amelyek a gyakorlatban komoly akadályokat jelenthetnek.

IV.2. A szabad mozgással kapcsolatos egyéb kérdések

Valójában, amikor egy KKV vagy egy egyéni vállalkozó egy másik tagországban kíván üzleti vállalkozásba kezdeni, szolgáltatást akar nyújtani a határokon túlra, vagy ideiglenes megbízást akar elvállalni egy másik tagországban, **számos gyakorlati problémával** kell megküzdenie. Természetesen a **nyelvtudás** hiánya, a fogadó országnak, **szokásainak, sajátosságainak, piacának és üzleti környezetének** nem kellő ismerete hiábavalóvá teheti sok KKV másik tagországban tett erőfeszítéseit. Mindezeknek a problémáknak csak alapos **felkészüléssel** és tanulással vehetik elejét a vállalkozók.

Több olyan kérdés van még az EK-val kapcsolatban, amelyeket nem lehet ugyan a szabad mozgás címszó alá besorolni, de meglehetősen fontosak annak a KKV-nak, amelyik a szabad mozgáshoz vagy letelepedéshez való jogát kívánja gyakorolni. Ilyenek a következők:

Annak a KKV-nak, amelyik vállalkozást akar indítani, vagy szolgáltatást kíván nyújtani egy másik tagországban minden valószínűség szerint meg kell vizsgálnia a következő kérdéseket: pénzügyi & ÁFA kérdések (hogyan és

melyik rendszer szerint kell eleget tennem befizetési kötelezettségeimnek?) adózási kérdések (ezeket a közösségi jog nem szabályozza, hanem kétoldalú megállapodások), műszaki előírások (kielégíti-e termékem az európai és lehetőleg a nemzeti szabványokat a biztonsági, egészségügyi és műszaki követelmények szempontjából?).

IV.3. Társadalombiztosítás

A szabad mozgás és letelepedés kérdését érintő másik témakör a **társadalombiztosítás**, amely nagyon fontos azoknak a KKV-knak és egyéni vállalkozóknak, akik a szabad mozgáshoz és letelepedéshez való jogukat akarják gyakorolni: az európai polgárok csak akkor gyakorolhatják szabad mozgáshoz való jogukat, ha **kellő garanciával** rendelkeznek társadalombiztosítási jogaikkal kapcsolatban.

Ha valaki az Európai Unió vagy az Európai Szabadkereskedelmi Terület egyik tagországának állampolgára, akkor közösségi rendelet védi, amennyiben:

- **alkalmazott**, vagy **egyéni vállalkozó**, és saját országa szabályai szerint biztosítva volt,
- **közalkalmazott**,
- **diák**,
- **nyugdíjas**,
- **családtagja vagy rokona** az előzőkben felsoroltak valamelyikének.

A társadalombiztosításra vonatkozó közösségi rendeletek a **nyugdíjra**, az **egészségbiztosításra**, az **anyasági**, a **munkanélküli és rokkantsági segélyekre** stb. vonatkoznak, de nem érintik például a szociális és orvosi segítségnyújtást, mivel ezek főleg a jövedelemtől, a járadékok a korengedményes nyugdíjtól függenek.... Néha nehéz eldönteni, hogy egy adott segély a közösségi szabályozás alá tartozik-e.

A társadalombiztosításra vonatkozó közösségi rendeleteknek nem az a céljuk, hogy helyettesítsék a nemzeti rendszereket; sokkal inkább **koordinálni** akarják a nemzeti szabályokat, és a közös alapelvek, szabályok betartását akarják biztosítani, így az, aki él a szabad mozgáshoz való jogával, nem kerül hátrányos helyzetbe azzal szemben, aki soha sem hagyta el saját tagországát.

Az alapelvek a következők:

- **egyszerre csak egy tagország** jogszabályai vonatkoznak az egyénre,
- mindenki abban a tagországban van biztosítva, **ahol dolgozik**,
- a fenti elv alól **kivételt** képez: amikor egy másik tagországban **ideiglenes** (vagyis kevesebb 12 hónapnál) megbízás alapján tartózkodik valaki, ekkor az eredeti tagországban marad biztosított.
- néhány külön **kategóriába tartozó személyre** (pl. tengerész, közalkalmazott, diplomata státuszban lévő személy, katonai szolgálatot teljesítő személy...) külön szabályok érvényesek,
- **különleges esetként** kezelendők azok a személyek is, akik általában több mint egy tagállamban dolgoznak, vagy azok, akik az egyik tagországban alkalmazottként dolgoznak, miközben egy másikban egyéni vállalkozóként.

Az általános szabály az, hogy **ugyanolyan jogai és kötelességei** vannak az illető tagország társadalombiztosítási jogszabályai értelmében annak, aki abban a tagállamban van biztosítva, mint azon tagország állampolgárainak.

A társadalombiztosításra vonatkozó közösségi rendelkezések az Unió **legáltalánosabban elfogadott szabályai** közé tartoznak. **Rendeletek** (lásd fent) szabályozzák, és így általános jogerővel rendelkeznek és közvetlenül alkalmazandók valamennyi tagországban.

Mégsem mindig egyszerű a KKV-knak vagy egyéni vállalkozónak a saját helyzetükre alkalmazható konkrét rendeletet megtalálni. Olyan esetek is előfordultak, hogy egyes nemzeti intézmények nem jól alkalmazták a közösségi rendeletet; és amennyiben ez a helyzet, akkor esetleg jogi eszközökkel kell érvényt szerezni jogaiknak.

IV.4. Stratégiák

Azok a kis- és középvállalkozások vagy egyéni vállalkozók, akik a csatlakozni kívánó országokból megkezdik majd tevékenységüket a kibővült Unióban, egy körülbelül félmilliárd vevőt számláló piacot fognak találni, ahol a szabad mozgás és letelepedés joga már többé-kevésbé megvalósult a fentiekben kifejtett vonalak mentén.

A legfontosabb kihívás az lesz számukra, hogy **hogyan használják ki a lehető legjobban** a belső piac által kínált **szabadságokat**. A következő területeken lesznek lehetőségek:

- bármelyik tagállam területén egyéni vállalkozóként űzni egy foglalkozást
- üzleti vállalkozást vagy fióküzletet nyitni egy másik tagországban
- szolgáltatást nyújtani az egyik tagországban lévő központból más tagországbeli ügyfeleknek
- ideiglenes munkát végezni egy másik tagországban
- szolgáltatókat választani egy másik tagországból például a pénzügyi, biztosítási vagy fuvarozó ágazatban.
- munkásokat vagy munkavállalókat alkalmazni egy másik tagországban

Annak érdekében, hogy maximálisan kiaknázhassa lehetőségeit, a KKV-nak alapos kutatásokat kell végeznie az általa kiválasztott tagország(ok)ban, hogy

felmérje esélyeit mind kereskedelmi szempontból, mind a rá vonatkozó rendelkezések és szabályok tekintetében. Ez utóbbiakhoz a következők tartoznak:

- Milyenek a feltételei annak, hogy egy foglalkozásba / szakmába / tevékenységbe / szolgáltatásba / ideiglenes megbízásba belekezdjen, amelyet az általa választott tagország(ok)ban akar végezni, és hogyan tud eleget tenni ezeknek a feltételeknek

- Milyen feltételek mellett lehet egy fióküzletet vagy társaságot alapítani az általa választott tagállam(ok)ban, ideértve a jogi kérdéseket (társasági forma...), üzleti vállalkozás létrehozásának feltételeit (szintén: normák, környezetvédelmi előírások...), pénzügyi kérdéseket....

- Szociális kérdések, különösen, ha a KKV vagy az egyéni vállalkozó kivándorol, vagy külföldi munkásokat alkalmaz, vagy toboroz

- Egyes szolgáltatások (pénzügyi, fuvarozási, kommunikációs) értékesítési feltételeinek értékelése annak eldöntésére, hogy vajon jobban lehet-e azokat más tagországokban lévő szolgáltatóktól megvásárolni -

- Határon túlról való munkások/alkalmazottak toborzási lehetőségeinek értékelése, feltételek.

(a függelékben teljes listát adunk)

V. KILÁTÁSOK

A belső piaci projekt, amelyet az 1993-as határidő sürgetett, szigorúan vett gazdasági értelemben nagyjából megvalósult.

Azonban az **Unió új jövőképei**, amelyeket a Maastrichti és Amszterdami Szerződések fogalmaztak meg, egy olyan Uniót képzelnek el, amely igazából törődik **állampolgáraival**, a „**szabadság, biztonság és igazság térségét**” biztosítja számukra, és ez új jelentést ad az alapszabadságoknak. Ebben az összefüggésben a „szabadság térsége” nem csak a személyek szabad mozgását garantálja, hanem az **alapvető jogok védelmét és a diszkrimináció minden formájának megszüntetését** is.

Az 1997-ben⁷ elfogadott „**Akcióterv az egységes piacért**”, amely meghatározta a legfontosabb megteendő intézkedéseket a belső piac működésének javításához, annak **társadalmi vetületét** is hangsúlyozza. Kiemeli a **szociális jogok védelmét és a munka mobilitásának előmozdítását**, (konkrétan az EURES foglalkoztatási adatbázis tökéletesítésével és bővítésével, a másik tagországban való tartós tartózkodás jogának elfogadásával, kiegészítő nyugdíjak szabályozásával...).

A **szabadság, igazság és biztonság térségének akcióterve**⁸, amely az Amszterdami Szerződésben szereplő koncepció megvalósításának feltételeit határozza meg, az európai polgárok **alapvető jogainak védelme** és a **diszkrimináció** minden formájának megszüntetése mellett hangsúlyozza, hogy szükség van a **harmadik országbeli lakosok szabad mozgásával, a**

⁷ 1997. június 4-i Bizottsági tájékoztató az Európai Tanácsnak, CSE(97)1 végleges

⁸ A Tanács és a Bizottság 1998. december 3-i akcióterve arról, hogy lehet a legjobban megvalósítani az Amszterdami Szerződés szabadság, biztonság és igazságosság térségének létrehozására vonatkozó rendelkezéseit, Hivatalos Közlöny C19 1999/01/23.

menedékjoggal és a bevándorlással kapcsolatos közösségi eszközökre és igazi európai politika elfogadására.

A másik nagy fejlemény az Unió szempontjából, amely jelentősen befolyásolni fogja a jövőben a belső piacot és az alapszabadságok értelmezését, az természetesen a **bővítési projekt**.

Az Európai Bizottság már többször hangsúlyozta, hogy **az egységes piac szabályaihoz való alkalmazkodás** elengedhetetlen feltétele a bővítésnek, mert a jelölt országok csatlakozása nem gyengítheti vagy veszélyeztetheti a belső piac megfelelő működését. Kezdetben a bővítés makro-ökonómiai hatása az Unió mostani 15 tagjára valószínűleg viszonylag csekély lehet, ha a jelölt országok GDP méretét a 15 EU tagorszáéhoz hasonlítjuk (a 15 EU tagország 4,3%-a 1999-ben). Azonban ez valószínűleg megváltozik a jövőben. A jelölt országok már az elmúlt néhány év során jelentős mértékben növelték kereskedelmi integrációjukat az EU-n belül. Az elkövetkező években a **jogrendszer adaptációját, a megfelelő adminisztratív struktúrák kiépítését és az egyenlő félként való részvétel feltételeit kell biztosítani**. A jelölt országok az eddig tárgyalt fejezetek során azt jelezték, hogy a csatlakozás idejére a belső piaci törvényeket teljes egészükben át tudják majd venni.

A bővítéssel kapcsolatban, az Unióban még néhány tagországnak bizonyos kétségei és félelmei vannak, és pontosan az itt tárgyalt területen: a személyek szabad mozgásának jogában. Aggodalmukat arra a feltételezésre alapozzák, hogy a jelölt országokból sokan élnének az EU polgárok számára biztosított azon széleskörű jogokkal, hogy más tagországba utazzanak, ott éljenek, illetve ott munkát keressenek.

Ugyanilyen aggodalmakat hallhattunk, amikor más országok, nevezetesen Spanyolország és Portugália csatlakoztak az Unióhoz. Az aggodalmak akkor nem váltak valóra. Valójában a nagyobb gazdasági elvárások, a jobb munkaerőpiaci feltételek és a növekvő integráció stabilizáló hatása érvényesült és kell, hogy érvényesüljön. Frits Bolkestein úr, a Belső piac európai biztosának szavait idézve, csak ugyanazoknak a kötelező erejű szabályoknak a kölcsönös elfogadásával és az azokhoz való alkalmazkodással lehet egyenlő esélyeket teremteni mindenkinek.

MELLÉKLET

ELLENŐRZŐ LISTA:

AZ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK ÉS A KKV-K SZABAD MOZGÁSA ÉS A LETELEPEDÉS SZABADSÁGA

*** Szabályozott tevékenységek gyakorlásához való hozzájutás egy másik tagországban**

- szabályozott a tevékenység/foglalkozás vagy szabadon gyakorolható?
- van-e a diplomák vagy szakképzettségek elismerésének szabályozása/EU-rendszere erre a foglalkozásra / tevékenységre?
- szükség van-e ebben a szakmában/tevékenységben szakképesítésre/diplomára/gyakorlat igazolására?
- valóban elismerik-e/elfogadják-e ezeket a szakképesítéseket?
- milyen okmányokra van szükség?
- információ/támogatás forrásai?

*** Vállalat/fióküzlet alapítása egy másik tagországban**

- az üzleti vállalkozás fajtája (önálló cég/leányvállalat/fióküzlet)
- bejegyzés: feltételei, bizonyítványok, egyes tevékenységekre különleges regisztrációk és feltételek
- bejegyzés: formalitások (kereskedelmi vagy szakmai nyilvántartás, ÁFA-szám, bankszámlanyitás, alapítás, banki igazolás, társadalombiztosítási alap...)
- környezetvédelmi rendeletek (építési engedélyek, talajfertőtlenítés, város- és vidéktervezés)

- adózás (vállalati adózási rendszer, kettős adóztatási megállapodások, adólevonások...)
- munkaerővel kapcsolatos kérdések (munkaszerződések, bérek, ünnepek és a szabadság rendszere, felmondás, társadalombiztosítás...)
- üzleti ösztönzők (foglalkoztatáshoz, vagy adóhoz kapcsolódóak)
- versenytörvény
- ...

*** Szociális védelem és társadalombiztosítás**

- melyik tagország törvényei érvényesek?
- valamelyik kivételes/különleges esetre alkalmazandó jogszabály vonatkozik-e rá?
- a társadalombiztosítási intézmények közötti kommunikáció (a szülőföld szerinti és az új tagországban lévő között) az E100-as (kiküldetési és egészségügyi biztosítás), E200-as (nyugdíjak), E300-as (munkanélküli) és E400-as (családi pótlék) okmányok felhasználásával.